

آق اولر (نوئه دی)

موقعیت و تاریخچه

روستای آق اولر (نوئه دی) از توابع بخش مرکزی شهرستان تالش، با مختصات جغرافیایی ۴۸ درجه و ۳۸ دقیقه طول شرقی و ۳۷ درجه و ۵۱ دقیقه عرض شمالی در ۳۸ کیلومتری شمال غربی شهر هشتپر و در ۱۴۳ کیلومتری رشت قرار دارد.

روستای آق اولر از روستاهای کوهپایه‌ای استان گیلان است و از سطح دریا ۱۱۰۰ متر ارتفاع دارد. این روستا از شمال به روستای مریان، از شمال شرق به روستای سیاهونی و از جنوب به جنگل و از غرب به روستای حسن دگیرمان محدود می‌شود. آب و هوای آن کوهستانی نیمه مرطوب با تابستان معتدل و زمستان‌های سرد است. روستای آق اولر در بخش میانی رودخانه کرگانرود واقع شده است و میزان بارندگی سالانه آن ۱۷۳۲ میلی‌متر گزارش شده است.

گورستان‌های باستانی روستای آق اولر قدمت و پیشینه تاریخی آن را نشان می‌دهد. آثار کاخ‌های سردار امجد از حکام دوره قاجاری، مسجد و حسینیه شیرخان آق اولر و گورستان پیرعلی از گذشته درخشان این روستای بیلاقی حکایت دارد.

اقتصاد روستای آق اولر براساس زراعت و دامداری استوار است. عده‌ای نیز به تولید صنایع دستی و امور خدماتی اشتغال دارند. گندم مهم‌ترین محصول روستاست و دیگر محصولات آن عبارتند از: توتون، ذرت، سیب‌زمینی، یونجه و لوبیا. انواع میوه‌های زردآلو، سیب، به، گلابی از محصولات سردرختی آن است. تولید لبنیات، گوشت تازه و پرورش طیور مانند بوقلمون و مرغ در روستا رواج دارد.

مردم روستای آق اولر به زبان‌های ترکی و تالشی سخن می‌گویند، مسلمان و پیرو مذهب شیعه جعفری هستند.

الگوی معیشت و سکونت

روستای آق اولر بر اساس سرشماری سال ۱۳۷۵ دارای ۸۲ نفر جمعیت بوده است، که در سال ۱۳۸۵ جمعیت این روستا، در زمستان ۱۲ نفر و در تابستان ۴۸۰ نفر گزارش شده است.

معماری روستای آق اولر بسیار زیبا است و با معماری روستاهای جلگه‌ای گیلان متفاوت است. بافت روستا متراکم و فاقد محله‌بندی مشخص است. در بنای خانه‌های قدیمی از سنگ، ملات کاهگل و چوب استفاده شده است. سقف خانه‌ها، شیروانی یا لته کوبی است. در ساخت خانه‌های جدید از

مصالح سیمان، آجر، تیر آهن و ورق گالوانیزه استفاده شده است. در خانه‌های مسکونی غالباً انباری و طویله نیز وجود دارد.

جاذبه‌های گردشگری

مهم‌ترین جاذبه‌های گردشگری روستای آق اولر مشتمل بر فضای جنگلی، مراتع سرسبز، ارتفاعات مه‌آلود، جریان رودخانه‌های کوچک و بزرگ، مهمان‌نوازی مردم و آثار تاریخی آن است.

محوطه باستانی گورستان آق اولر به دوره پیش از تاریخ ایران تعلق دارد. این گورستان نشانگر تمدنی است که تا دوره اسلامی تداوم داشته است.

گورهای آن به صورت سه طبقه، دخمه‌ای و سنگچین شده است. اشیاء مکشوفه نشان می‌دهد که مردگان به زندگی بعد از مرگ اعتقاد داشتند.

حسینیه و مسجد شیرخان توسط شیرخان از مالکان روستا در دو طبقه ساخته شده که طبقه اول آن مخصوص انبار هیزم و وسایل آشپزخانه برای مراسم و اعیاد و طبقه دوم برای استفاده مردان و زنان می‌باشد. در بنای اولیه دور تا دور مسجد، ایوان کوچکی با یک متر عرض به صورت غلام‌گردشی ساخته شده بود، که اکنون فقط ایوان ضلع غربی آن باقی مانده است. مسجد دارای چندین پنجره و در ورودی است که به غلام‌گردشی گشوده می‌شوند.

تزیینات و گچ‌بری‌هایی با نقوش اسلیمی و تیرهای چوبی ستون‌های غلام‌گردشی، که با فن خراطی مزین شده‌اند، بسیار جالب توجه می‌باشند.

قبر پیرعلی، مردی از روستای آق اولر، ساده و بدون بارگاه در گورستان قدیمی است که بنا به منزلت و دانش شخص مدفون به مکان زیارتی تبدیل شده است. در سال ۱۳۷۰ ضمن حفاری غیرمجاز قبر تخریب شد و مردم مسجدی بر روی آن احداث کردند که هنوز به قبر پیرعلی شفا دهنده و مشکل‌گشا معروف است.

کاخ‌های بیلاقی سردار امجد دو ساختمان مجزا است که خان نشین آن در دو طبقه بنا شده است. یکی از بناها توسط میراث فرهنگی مرمت شده و دیگری هنوز مخروبه باقی مانده است و شامل قراول خانه، محل استقرار نظامیان و اصطبل چهارپایان است که در زمان انقلاب مشروطه، در آتش سوخته‌اند.

صنایع دستی روستای آق اولر گلیم‌بافی، جاجیم‌بافی، جوراب و شال بافی است که در طرح‌ها و رنگ‌های زیبا توسط زنان روستا انجام می‌شود.

بیشتر مردم روستا مخصوصاً زنان از لباس محلی استفاده می‌کنند. پوشش مردان شامل کلاه و شلواری شبیه شلوار کردی، جلیقه، شال و پیراهن و پوشش زنان شامل روسری‌های رنگین با نقوش زیبا، پیراهن بلند، دامن پرچین و جلیقه با رنگ تیره می‌باشد.

تحویل سال، عید نوروز، دید و بازدید و سیزده بدر در روستا برگزار می‌شود. مراسم روز سلطان، دروزه، ۴۵ نورزو، پنجک، مراسم بند آوردن باران، کوبیدن بر ظرف مسی برای جلوگیری از ماه‌گرفتگی و خورشید گرفتگی از مراسم خاص روستاست و یوله چله، قصه چله، سیومو از مراسم شب یلدا است. مراسم عزاداری ماه محرم و بزرگداشت اعیاد قربان، غدیر و فطر با آیین‌های خاص مذهبی برگزار می‌شود.

بازی‌ها و ورزش‌های محلی روستا شامل اسب‌سواری، کشتی مردان قائیش گوتورمک یا قائیش چکدی، بورک قچدی، خاله خاله و چیلینگ آقاج است که بیشتر به صورت گروهی و توسط کودکان و نوجوانان روستا انجام می‌شود.

نوای نی چوپانان تالشی و ساز عاشیق‌های آذری همراه با ساز و دهل در جشن‌ها و مراسم عروسی شور و حال خاصی در افراد پدید می‌آورد.

غذاهای محلی روستا عبارت‌اند: از آبگوشت شوربا، آبگوشت قرمه، انواع آش‌های ترش آش و آش رشته، برنج و ماهی و انواع لبنیات تازه.

عسل، لبنیات، جاجیم، گلیم و جوراب پشمی از مهم‌ترین سوغات روستای آق اولر است. دسترسی: روستای آق اولر از طریق هشتپر و با جاده‌ای آسفالت قابل دسترسی است.

برگرفته از: سایت تخصصی میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری